

Úgy tűnik, hogy a test szintjén létrejövő találkozás ezért csak az intimnek nevezett szférában lehetséges - súlyos erkölcsi megfontolások mellett. A gesztusok világa, a "testbeszéd", az erotikus kultúra szégyellnivaló egy európai számára; nem is nagyon járatos azokban. A test azonban megköveteli a magáét: az ember testi mivoltában is meg akar nyilvánulni, ott akar lenni, ahol a találkozás megtörténik. Erre az alapvető igényre épül a szórakoztató ipar, a tömegkommunikáció, a reklám, a filmipar, a szexipar - mind csupa ipar, üzlet, vállalkozás, ahol két dolog ütközik össze végletesen: a pénz imádata és az ember intimitás, találkozás iránti igénye. Tudvalévő, hogy az előbbi a győztes.

Szokásokat, beidegződéseket megváltoztatni, kultúrát teremteni hosszú távú vállalkozás; több életnyi idő szükséges hozzá. Hogyan lehetne elindulni a tartalmasabb, őszintébb emberi kapcsolatok irányába? Egyáltalán: mi várható ettől?

Az utóbbin kezdve: Nem játszhatna velünk a hatalom ilyen csúf játékot, ha az ember rádöbbenne arra, hogy létének gyökerei a találkozásból fakadnak. Az élet legfőbb célja is a találkozás. A rátalálás arra, aki tökéletesen képes betölteni a bennünk levő hiányt. Találkozások, kapcsolatok sokasága kínálja magát naponta, melyek mellett többnyire süketen elmegyünk. Közben álkapcsolatok hálójában vergődünk, amelyek megkötnék és felmorzsolják erőnket. És a hatalom ránk erőlteti olcsó pótlékait: fogyasztást, karriert, pótcselekvéseket.

A hiteles, őszinte kapcsolatokhoz helyre kellene állítani az embert. Tatarozni kellene az azonosságtudatát, mert az valahol megsérült. Talán a francia felvilágosodásban, talán a forradalmakban vagy az információrobbanásban. A legszentebb templomot meggyalázták, szentségtelen célok szolgálatába állították.

A helyreállításához egyszerű receptek vannak, amelyek azonban képtelenül nehéz beváltani. A delphoi jóshelyen is tudták már több ezer éve, hogy az emberi sors kulcsa az önismeret (gnóthi szeauton - ismerd meg magadat). Jézus tanításának, erőfeszítésének a célja az volt, hogy helyreállítsa a kapcsolatot Isten és ember, valamint az ember és ember között - ennek sorsa ismeretes; a pszichoterápia kevesek számára elérhető. A léthazugságok pszeudovilágában az őszinteség képes csak rendet teremteni. Szembe kellene nézni önmagunkkal: ilyenek vagyunk.

A második lépés az volna, hogy vállaljuk magunkat. Akkor is, ha torz, csökevényes lélek lakozik bennünk. E két lépcső elengedhetetlen ahhoz, hogy megtisztuljunk, hogy megtisztítsuk a templomot. A harmadik: keresni a találkozást, próbálkozni a kapcsolatok elmélyítésével a szellem, a lélek és a test vonatkozásában. Egész (szent = odaadott) emberként kellene megnyilvánulnunk a másik számára, hogy ne legyen kijátszható a szellem a lélek ellen, a lélek a test ellen stb. Ha így volna, feleslegessé válna a keresztény

morál görcsös tiltása a testiségre vonatkozóan - egyszerűen azért, mert a gesztusok, a viselkedés, az erotikus magatartás a teljes személyiség egységébe ágyazottan jelennének meg, ezért nem szorulnának kívülről jövő hitelesítésre, igazolásra - és így a tiltásnak sem lenne többé alapja.

Ami a templomban történik, az mind szent - mert csak olyasmi történhet ott, ami megáll az Isten színe előtt.

KOVÁCS TÁDÉ

"KEGYES JÁMBORSÁGRA NEVELŐ SZENT SZAFT"

Kedves Testvéreim! Az a feladat hárult rám, hogy az esti és reggeli szent szaft elkészítésével szolgáljam a lelki gyakorlat általatok elkészített szilárd táplálékainak ízesítését. Ha én is szilárd táplálékkal jönnék, teljesen kiszáradnánk vasárnapig, azért ne is várjatok egyebet, mint valami cseppfolyós masszát, amiről csak annyi biztos, hogy híg. A négy, sorra kerülő szentmise olvasmányain végigvezető közös gondolat képezi majd a híg massa formájával szöges ellentétben álló tartalmat és ez épp a szilárdság: az állhatatosság, görög szóval a hüpomoné.

Miről is van hát szó? Magyarul azt hívják állhatatosnak, aki nem ül le a küzdőtér szélén, hanem kitart a ringben, s ha leütötték, újra talpra áll. Görögül szintén azt nevezzük hüpomoniász-nak, aki hátramarad, nem azért, hogy kivonja magát a küzdelemből, hanem épp azért, hogy amikor már mindenki elfutott a csataterőről, ő még megküzdjön az ellenféllel; aki rajta marad a pályán, akit nem lehet végérvényesen leszorítani, vagy lecsalogatni (Zsid 12,1), mert mindig visszaevickél az eredeti útvonalra. Az állhatatosság, a megmaradás tehát - amennyiben pozitívum - és csak ennyiben érdekel minket, nem jelenthet leállást, maradiságot! Állandóságot jelent, de nem statikusan, hanem dinamikusan. A lelki gyakorlat is olyan valami, amelynek minden irányban vissza kell térnie, de mindig fejlődést serkentő jelleggel.

Egyszer kohóban jártam. Akkor láttam, amint a hatalmas gőzkalapács alá odafektették az izzó vashasábot, s az rávágott, rögtön belapult egy kicsit, de nem nyerte még el a megfelelő formát, ha levették volna az üllőről, félkész, semmire se jó darab maradt volna.

Csakhogynem vették le. Fogóval kezdték forgatni, hol itt, hol ott csapott rá a hatalmas kalapácsfej és alakult szépen. Majd mikor már elég henger alakúra nyomódott, gyűrűt tettek köré, amelybe aztán szépen belefeküdt. Ezután kisebb gyűrű került rá, abba is beledudorodott az állandóan rázúduló ütések alatt. Körülbelül öt perc alatt a hasábból vonatkerék alakú korong lett; vitték csiszolni, edzeni, marni, mit tudom én, mi mindent csináltak vele, míg használható kereke lett egy vasúti kocsinak, amelyben emberek ezrei utaznak majd, ki-ki a maga célja felé. De ahhoz, hogy használható kerék legyen, ott kellett maradnia az üllőn, és ott kell maradnia majd a tengelyen. Ha nem vállalja az ütések, nem lesz belőle kerék, ha nem marad a tengelyen, elgurul, elvész, a kocsit meg kisiklik, esetleg fel is borul miatta. De a megmaradás nem jelenthet megállást. Az üllőn is mozgatják, a tengelyen is forog.

A hármaskötél is olyan, mint a kalapácsütés. Eszköz, mely megtart, mely alakít, de nem köt gúzsba, nem akadályozza mozgásainkat, sőt éppen, hogy ez teszi lehetővé. A pecabot horga semmit sem tud tenni, ha nincs felkötve. A Nagy Emberhalász horgait is egykettőre a folyó fenekére sodorja az ár, ha nem maradnak odakötözve a Mester botja végére. Csak így dobható be a vízbe, csak így maradhatnak meg a vízfelszín közelében halra várakozva ott, ahol szükség van rájuk.

Akkor jó egy hasonlat, ha tudjuk, hogy hol nem jó: a vasúti kocsikerekeit egyszer kikalapálták, kibírta, rajta maradt az üllőn, többé nem kell ily hatásnak kitennie magát. Igaz, hogy minden végállomáson végigmegy valaki és megkocogtatja, milyen hangja van, nem repedt-e meg, de ez csak ellenőrzés, a kerék alakulása befejeződött a gyárban, most már csak a tengelyen kell kitaratnia épen, forgásra készen, nem izzítják többé, nem formálják. Az ember azonban más anyagból van öntve, van ugyan a szervezetében vas, de nem ez a jellemző a felépítésére, hanem a szénhidrogénvegyületek, amelyek között a lassú, belső égésű folyamatok építik a szervezetét, ha jól mondom. Az ember organizmus, élő szervezet. Állandó munkára kell fognia magát, csak így jogos a táplálkozása. Nem elég az önkontroll. Önképzés is kell. Állandó töltekezés onnan felülről. Minden időben kell imádkozni - mondja Jézus és tilos belefáradni. - De Ő sem imádkozott minden időben, hanem hosszabb-rövidebb szüneteket tartott, pl. amíg aludt, vagy az emberekhez szólt. Persze az istenszeretőknek minden javukra válik, és minden tettük istendicsőítés akár esznek, akár isznak, akár toll, akár pipetta, akár kehely, akár forrasztópáka van a

kezükben - akár bármi egyéb - de csak úgy válik javukra, ha szeretik az Istent, és nem szeretik Őt, ha nem erősítik a köteléküket azzal, hogy minden időben visszatérnek Hozzá beszélgetni. Az állhatatos imádság, gyónásaink, áldozásaink, a lelki élet rendszeres egyéni és közösségi gyakorlatai azok, amelyek biztosítják, hogy nem sodor el az ár, nem esünk a tenger fenekére, hanem alakulunk az Isten ígéinek pörölycsapásai alatt; formálódunk, egyre hasznosabb kerék, egyre jobb horog leszünk. Egyre élőbb organizmus. De hogy a nehézipari hasonlatoknál maradjunk: a martinkaemencét állandóan fűtik és állandóan izzítja a vasat. Ehhez hasonlítunk. Ha nem izzunk föl az Istennel való közelség, a lelki élet rendszeresen belénk vetett fűtőanyagai révén: hiábavalók vagyunk. Nem tudjuk továbbadni azt a hőfokot, amire szüksége van a vasnak, hogy azon használható kerékké formálódjék. Fix, hogy kudarcot vallunk apostoli erőlködéseinkben. Ha megfelizzítottak, de nem fogadjuk be a vastömböket, ugyan minek fűtenek minket? A lelki élet apostoli munkák keresése, elfogadása nélkül csak energiapazarlás, üresjárat. Az eredmény azonban nemcsak tőlünk függ. Nemcsak a kemencében lehet a hiba. Lehet abban is, amit belévetnek. Sőt elképzelhető, hogy a tüzelő adagolásába is hiba csúszik. Elképzelhető, hogy túlfűtik, vagy hogy éppen nem elég neki a tüzelő. A hasonlat sántítása megint abban van, hogy az ember maga szabályozza a fűtését, ő nyílik meg vagy zárkózik el a felfűtődés eszközei előtt. És ebben az értelemben nem okolhatja a Fűtőt, csak önmagát. Az ember azonban hajlamos rá, hogy a fűtőben keresse lankadása okát, ahogy a holnap evangéliumban szereplő hűtlen intéző, a gonosz szolga teszi (Mt 24,42-45.51). Kiváló hasonlat arra, hogy az állhatatosság mennyire dinamikus követelmény. S mennyire meg kell érte küzdeni. Az a szituáció, hogy a Mester, a Gazda nem intéz mindent saját kezűleg. Ezt tapasztaltuk földönjártában is. Meggyógyította, föltámasztotta azt, aki épp elément, mint a tíz leprás; azt, akit épp eléhoztak, mint az inaszakadtat; akivel épp találkozott, mint a naimi ifjúval; aki magához hívta, mint a jerikói vak; akihez elhívták, mint Jairus leányához; vagy akinek az ügyében szóltak neki, mint a kafarnaumi százados szolgájával történt, de nem gyógyított, nem támasztott fel mindenkit, aki akkor vagy máshol, ott, vagy másutt betegeskedett, haldokolt, sőt, hajlamos volt otthagyni pl. Kafarnaumot összes hátralévő pacienseivel, hogy a szomszédos helységekből is evangelizálhasson.

De az evangelizálást sem végezte el az egész földön, hanem csak Izrael házának elveszett juhai között, és intenzíven azt sem csinálta tovább, mint három évig. Nem a lustaság, nem a nemtörődömség vezette Őt ebben, hanem a pedagógus vér. Ennyi időre, ennyi helyre szóló tett és szó elégségesnek látszott szemében arra, hogy beindítsa a motort, átizzítsa a tizenkét alapkereket, amelyen tovább gurulhat az a szerelvény, amely szállítja az Isten Országát: embertől emberig, várostól városig, tartománytól tartományig.

Úgy tett tehát, ahogy a tanító néni. Lerajzolta a sor elejére az újonnan tanult betűt. Szépre, kerekre rajzolta. Senki nem tudta nála jobban folytatni. Ha ő folytatná, előbb kész lenne az összes füzetekkel, mint a kis nebulók külön-külön csak a magukéval. Mégsem írja meg nekik. Nem a lustaság, nem a közönyösség dolgozik benne, hanem a pedagógus-vér. Úgy tanul a gyerek, ha maga írja a leckét, maga rója az ákombákomokat. Hibás, ferde, csúf kis betűk még, de lesznek szebbek is. Csak így lesz az övék a betűk birodalma, csak így kapják kezükbe a kulcsot, hogy értsék az írást, olvasást.

Behatolhassanak a szellem birodalmába. Az Istennek is csak úgy lehet Országá, ha embereket von bele munkájába. Csak úgy, ha egymásra uszít minket. Krisztus, a prototípus bemutatta, mi ennek az uszulásnak a tartalma és mi a feltétele.

Tartalma: a tengelyen való forgás. Az emberek szükségleteinek kielégítése, az hogy a szó és a tett ott sikeredjen ki belőlünk, ahol épp szükség van rá. A holnapi evangélium szóhasználatában odaadni az élelmet a háznépnek, akinek gondozását ránk bízta az Úr.

Nagyon hangsúlyos minden szó. Nem kell enni adni annak, akiről nem is tudunk. Amíg rászorulókat találunk a közelben, nem kell a távolban kalandoznunk, a ránk bízottaknak kell adnunk. Természetesen ránk bízott a véletlenül utunkba kerülő jerikói vándor is, és huncut, aki más utat keres, nehogy félholtra vert atyafiakon kelljen esetleg segítenie. De azért a reális követelmény alaptónusa ebből a mozzanatból is kicsendül. Azután az élelmet kell odaadni nekik és ebben kap hangsúlyt alaptémánk, az állhatatosság. Nem azt mondja, hogy lökni kell nekik valamit időnként, hanem hogy a z élelmet o d a kell nekik a d n i!! Azt, amire szükségük van. Azt, amire állandóan szükségük van. Amit hiába adagolunk általában rendszeresen, ha olykor-olykor megfelelkezünk róla. Joggal zúdul fel az

egész háznép feledékenységünk, lustaságunk miatt, ha csak egyetlen ebédje marad is ki a mi hibánkból.

Nem kegyet gyakorolunk az emberekkel, amikor az evangélium alapján magunkévá tesszük a gondjukat, hanem olyan kötelességet teljesítünk, amiben nincs szünnap. Az élelemre ünnepen éppúgy, vagy még elemibb erővel van szüksége a háznépnek, mint máskor. Nemhiába teszi hozzá Jézus, hogy időben adja ki a hű és okos szolga a rábízott háznépnek az ételt. De ez az "időben" és "az étel" egyúttal annyit is jelent, hogy a hű szolga nem válik az úr akaratából a háznép igényeinek paprikajancsijává. Nem a kaviárt és pástétomot, hanem az ételt kell kiadnia. Nem akkor, amikor a háznép füttyent egyet, hanem a megfelelő időben. Az állhatatossághoz óriási odaadás kell, de a legcsekélyebb ügyességre sincs szükség hozzá. Nem a pipogya balek a hű szolga, akit úgy rángathat mindenki, ahogy akar, hanem a felelősségét és kötelességét ismerő, de övéi szeszélyének be nem dőlő ember.

Honnan meríti a magunkfajta szerencsétlen ezt az arányérzékét? Amikor sokszor még a saját igényeit is könnyen összekeveri a szükségleteivel? Nos, csak onnan, ahol az arányosság adva van. És éppen ez az, ami a tartalmat biztosító feltétele egymásra uszulásunk helyességének. Az állandó szem előtt tartása mércénknek, Krisztusnak. Önmagunk állandó felfűtése az Ő közelségével, s az Ő távolságával. Nagyon igaz, hogy nem méricskélve adja Isten a Lelket, hanem túlcsondulóan. S épp oly igaz, túlcsondulóan is mértékkel adja, mert mi csak mértékben tudunk élni, minket letaglóz a mértéktelenség. Agyonnyom a végtelen. Isten Fia egy két méternél nem hosszabb, egy mázsánál nem nehezebb, ötven évnél nem idősebb férfi volt, míg köztünk járt. Szent Kristóf legendája a súlyos kisgyermekről legenda csupán. Az Úr vízen járása egyetlen rendkívüli esemény. A föltámadás legkonkrétabb bizonyítéka az apostolok szemében nem az, hogy a zárt ajtón közlekedett, hanem hogy ettek és ittak a Mesterrel. Ezek a semmitmondó, köznapi, állandóan ismétlődő életjelenségek; a k ö z e l s é g, az emberközeli.

A hűtlenségre épp az ad tápot, hogy távol érzi az ember az Urat. Úgy érzi, hogy messze van, úgy érzi, hogy már régóta van messze. A tennivalók meg már túl régóta vannak közel. Belefárad az ember abba, hogy mindennap kiadja az ennivalót a háznépnek, az meg oda se bagózik, azt sem mondja, "bak"; elfogadja a lisztet, aztán meg kiönti a homokba. Eljátszadozik vele és

eszébe sem jut, hogy megüsse a kenyerét belőle. Az embert ilyenkor elfogja a pulykaméreg és odacsap. Verni kezdi szolgatársait. Ki csapjon oda, ha egyszer a gazda nincs otthon? Ki győzi türelemmel, hogy csak ő áll a poszton rendületlenül, csak ő van tudatában a rábízott Isten-Ország-részleg felelősségének, senki más nem érez felelősséget semmiért. Élik világukat, s az Úr nem szól semmit; nem jön, nem korholja őket, nem dicsér meg engem.

Szálegyedül vagyok! Röhejesen egyedül! Ujjal mutogatnak rám...a buzgó-mócsingra, aki még mindig azt hiszi, hogy ő köpte a spanyolviaszt. Hogy az ő igavonásától váltódik meg a világ, hogy mindenki bolond, csak ő az okos, mert ő a hűséges, ő a jófiú.

Nagyon kell nekünk ez a hármaskötél, hogy le ne szédüljünk arról a pár centis rendőr-sakktábláról sem, amelyre nagy ügyel-bajjal felkapaszkodtunk. Nagyon kell, mert a szél borzasztó erős az utcasarkokon és a háztetőkön, ahonnan kiabálnunk kell a fülünkbe súgott ígéretet. Nagyon kell, hogy legyen egy hátvéd, egy rendszeres telefonösszeköttetés az Úrral, egy állandó szíj a derekunkon, amivel a lelkiatyánk visszaránthat a szakadék oldaláról, egy baráti társaság, amely pótolja számunkra a korhelyek vonzását. Mert mi sem kézenfekvőbb a szélben, hogy leszáll az ember onnan, ahol cibálja őt, abbahagyja mindazt, ami miatt céltáblája a gúnyolódásnak, a cibálásnak, a lerángatásnak. Leszáll, hogy ne rángassák többé! Megkóstolja borukat és beleharap a pecsenyékükbe, és nem kell sok hozzá, hogy eltompítsa agyát a bor s elnehezítse karját a pecsenye. - Csakhogy az Úr nem halott, az Úr él, az Úr országot akar. Az Úr ránbízott egy darabot az országából és ha hűnek talál, nekünk adja az egészséget. De ha nem... ha a kicsiben sem voltunk hűek, a magunk fertályán sem, akkor...,nos akkor mit mondhat rólunk? Nevezheti-e szolgájának azt, aki nem szolgált? Aki nem számít rá, hogy az Úr megérkezik, akit váratlanul érhet a számadás? Annak csak neve a szolga, nem foglalkozása, annak csak neve, hogy országépítő, nem a tevékenysége, annak csak anyakönyvi adata, hogy keresztény, nem az élete. Az k é p m u t a t ó. A képmutató pedig ugyanúgy megkapja, amit megkeresett magának, mint bárki más. Ha üres üvegekre ragasztotta a címkéket a töltés utolsó munkafázisában, akkor az üres üveg tartalmát kapja a jutalmazás fázisában. Sírhat a kongó úrtól és csikorgathatja a fogát dühében. Hiába töltögette előzőleg hűségesen az üvegeket, mindenki az utolsót kapja meg. Nem érdemes abbahagyni az izzást, a

forrást, a töltögetést, a töltekezést, a megkötődést, a horogvetést. Csak állhatatosnak érdemes maradni.

Uram! Nem bírom én azt, hogy állandóan táplálékkal lássak el másokat. Nehéz ez a feladat. Sokkal nehezebb, mintsem gondoltam. Világéletemben szerettem szipolyozni a nálam okosabbakat és fitogtatni a többlettudásomat azok előtt, akik nem művelik magukat, de olyanok közt vállalni a gondoskodást, akik maguk is nyersanyagoknak tekintik a tőlem kapottakat, hogy dolgozzanak rajta és átsajátítva tovább adják, nem, ez sok nekem. F fiatal vagyok, tapasztalatlan és üres. Nem tudok én nekik táplálékot adni, csak szép címkéjű, de üres konzerves dobozokat. Ahhoz, hogy adni tudjak, gyűjtenem kellene. Ahhoz, hogy táplálni tudjak, táplálékot kellene raktároznom. Nekem pedig nincs. Tudom, hogy Tőled lehet beszerezni, de Te nem szállítasz. Te nem törődsz velem! Te késlekedsz! Nekem pedig leragad a szemem, nem győzők én virrasztani! Te késlekedsz! Miért játszol bújócskát? Miért játszol tolvajosdit? Miért nem mondd meg, mikorra állítsam be a vekkert, hogy addig nyugodtan szunyókálhassak. Hát jól esik Neked, ha állandóan attól rettegek, mikor toppansz be és követelsz rajtam olyasmiket, amik soha nem voltak birtokomban? S ha voltak is? Rég kiárusítottam őket. Hát honnan adjam én azt a napi ételmelet otthon, vagy akár itt is, amikor én is éhezem és partra vetett halként pihegek. Szomjazom, Uram, pedig tudom, hogy ostobán, tudom, hogy fölöslegesen. Tudom, hogy csobogó patak mellett ödöngve szomjazom. Tudom, hogy csak azért, mert rest vagyok lehajolni a forráshoz. Tudom, hogy az állhatatosság hiányzik belőlem, de mit tegyek, ha nádszálnak születtem és ide-oda hajlongok, akármilyen szél kap belém. Szétforgácsolódik az időm. Nem visz rá a lélek, hogy a fenekemre üljek és tanuljak, nem visz rá arra sem, hogy a térdemre essek és megbeszéljem Veled a dolgokat. Késő éjszakába nyúlóan szolgálom a magam és mások szeszélyeit, mikor is tudnám beszerezni a másnapi betevő falatot, amikor az aznapi imámmal is el vagyok maradva? Örülök, ha elvisz a lábam az ágyig. Kinek van akkor még ereje összeszedni a napot és elkészíteni a tervet? Pedig érzem Uram, hogy különben szétfolyok. Érzem, hogy nem időben, hanem folyton, nem táplálékot, hanem csemegét és felesleges luxus dolgokat kerítek elő boldog-boldogtalannak, olyan energiákkal, amelyek azután nagyon hiányzanak s amelyekkel a kenyérre valót kellene megkeresnem nekik, meg főleg magamnak. Nem, semmiképpen nincs ez így jól. Hiába hajtok fel pipadohányt az óvodásgyermeknek, ha épp arra vágyik, csak ártok neki

vele. Elrontom a gyomrát azoknak, akikkel órák hosszat bájcsevegek magasztos és köznapi dolgokról vegyesen, s egy szép napon már az is a könyökükön jön ki, ha Téged hozlak szóba. Nem mentél-e távol az apostoloktól is, hogy hozzájuk férjen a Lélek? És azt mondtad, hogy ha Te el nem mégy, a Lélek sem jöhet el. Annyira megszokták a tanítványok, hogy minden dolgukkal Hozzád szaladhattak, mielőtt gondolkodni kezdtek volna, hogy a Lélek önálló tervekre és tettekre képesítő működése elé szinte torlaszt állítottak magukban. Kell a szünet, az információk ülepedésére szolgáló csend, amikor a Lélek eszükbe juttat mindent és megérteti a dolgok lényegét, elvezeti őket a teljes igazságra (J 16,7.13).

Látod Uram, hogy kell a csend nekem. Kell azoknak is, akiknek igazságaidat mondom. Tudom, hogy halvány reményem lehet csak arra, hogy ők okosabbak lesznek nálam, s ha nem is veszik észre rajtam az ülepedésnek áldozott áldott csöndek jótékony hatását, mert nincsenek is, maguk majd biztosítanak maguknak. Tudom, hogy nem engedhetek a magam és mások szeszélyének, ha hű szolgád akarok lenni. Tudom, hogy be kell gyűjtenem a táplálékot, ha ki akarom osztani. Látom, hogy ehhez "Sitzfleisch" kell, ehhez nyugalom kell, higgadság, állhatatosság és rendszeresen biztosított idő, bizonyos rugalmas pontosság és arányérzék, amelyet szintén nem találok meg másutt, mint Tenálad. Szeretném is ezt a változást. Hiszen alapjában véve még talán nem vagyok romlott, nem áhítozom az evilági ország eszem-izomjaira, nem kacsingatok a korhelyek asztala felé, csak néha, és akkor is nagyon megbánom, savanyúnak érzem azt a bort, keserűnek azt a pecsenyét, amit ők nyújthatna nekem és nagyon is érzem a vágyat, hogyha megjössz, hű és okos szolgádnak találj. Rámbizd egész vagyonedat. Csak hát nem elég a sóhajtozás, tettek kellene. Nem elegendők az ünnepi jócselekedetek, hétköznapi dresszurázásokra van szükség. Állandó hámbafogásomra, hogy pillanatra se érezzelek késni és főleg pillanatra se bátorítson fel a késésed arra, hogy elhagyjam magam. Hogy lepaktáljak az ellenségeiddel. Hogy a lovak közé hajítsam a gyepplőt és elaludjak a bakon. Mert az árok folyton közel van. A kisiklás, a megbicsaklás, amúgy sem megy nehezen. Egész konkrétan le kell cövekelnem magam előtt pár dolgot, nem sokat és nem a távoli jövőben. A megingathatatlanságom érdekében, a tántoríthatatlanságom érdekében, a Veled való kapcsolatomban szilárdsága érdekében. Rugalmasan és mégis szilárdan. Nem jó, ha mások rángatnak dróton.

Embernek kell maradnom, de hűségeselem és okosnak. Tudom, erre képtelen vagyok nélküled. Tudom minden erőlködésem, minden eszme-futtatásom ámitás és önámítás, amit nem a Te gondolataidon szűrök át. Nem Veled megtárgyalva kezdek, nem nyomodba lépve folytatok, nem érted viszek végig, de azt akarom: Veled, Neked, Érted.

Kedves testvéreim! Holnap megszakad a Szentírás folyamatos olvasása, mert az esztergomi bazilika felszentelésének évfordulója van. A tíz szűz helyébe egy nyomorult vámos nyomakodott, de nem baj. Ez a nyomakodás éppúgy a témánkba esik, mint a virrasztás és az olajtartalékolás esnék. Zakeus arról nevezetes, hogy többsincs alak léte lett a vámosok feje, továbbá arról, hogy épp fővámossága miatt igencsak megvult a betevő falatja. Amit a sors keze fukarul mért neki testmagasságban, azt nem mindig makulátlan üzleti fogásaival bőven behozta magának pénzben. Csakhogy, amint Jézus oly szemléletesen rámutatott, az aggodalmaskodás, a törtetés, a harácsolás egyetlen arasszal nem növeli meg az ember természetét (L 12,25). A fővamos úr pöttömnyi alak maradt fővamos korában is. Mitugrász, izgága alak. Fővamos léte nem röstellte beleütni az orrát mindenbe, amibe csak elég alacsonyan beleüthető. Sőt, ha elég alacsonyan nem üthető bele, megtoldja egy szikomorfával. Sok rosszat szemére lehet vetni Zakeusnak: hogy ki se látszik a földből, hogy tíz körömmel kapaszkodik a földbe, hogy nem szalaszt el egyetlen alkalmat sem, ha megkopaszthat valakit. Mindennek utána szaglászik, amiben üzletet sejt, elég alacsonyan van az orra hozzá, hogy ne kelljen mélyre hajolnia, ha szaglászni akar. De azt nem lehet ráfogni, hogy közönyös a beérkező hírek irányában. Hogy rest a kisujját is megmozdítani, amikor a tettek ideje van itt. Sőt, az jellemzi inkább, hogy amibe belekezd, azt végig csinálja. Hüpomeinász. Élénk kis ember és érdeklődő kis ember. Jézus fantáziát lát benne. A mammon szolgálatában futkos még, de ez Jézusnak sokkal jobban tetszik, mintha valaki senki után nem futkos, csak önmaga méltóságára vigyáz. Rónai György kötetében a címadó novella, "Zakeus a fügefán", azt taglalja, hogy Zakeus hátaiba ütközik. Komor, kárörvendő hátaiba, amelyek arról beszélnek, hogy úgy kell neked. Szipolyoztál minket elégszer, hát most nesze, nem nyitunk utat azért sem. Csak leskelődj, úgyis hiába. Neked pénzed van, nekünk látványunk. Elvetted a pénzünket, elálljuk a látványodat. És Zakeus nem dühög, nem csügged, nem vonul vissza sértett méltósággal. Ellenkezőleg. Előre szalad. Fára mászik, mint egy gyerek. Ilyeneké a mennyek országa: a

kicsiké, akiket nem köt gúzsba vélt vagy valódi nagyságuk, akik rámenősek, ha fontosnak találnak valamit. Akiket nem fékez az úri embert kötelező méltóságteljes lassúság. Zakeus olyan, akit nem feszélyez, ha kinevetik. - Aki gyerekesen tud futni, tud fára mászni, amit az úri ember nem tesz. Az nem siet, nem fizet, nem csodálkozik. Zakeus fővamos, de nem úri ember. Jézusnak sosem tetszettek az úri emberek. Bármennyire is nehezményezte, hogy Simon farizeus megfedkezett az etiketről (mert rosszindulatot érzett mögötte), bármennyire is vigyázott, hogy az úri házaknál szokásos lábmosás le ne maradjon övéi részére, amikor ő ad vacsorát nekik (igaz az etikettel ellentétben maga mosta meg a lábukat), mégis, leintette a gazdag ifjút, amikor minden közelebbi ismeretség nélkül jónak nevezte Őt, és Nikodémuszt is, aki Istentől jött tanítónak titulálta. Nem bírta az üres formaságokat, az úriemberkedést, de a tanítványok szemében bűnös pazarlásnak minősített formaságot is világraszóló eseménynek nevezte, ha egyszer tartalmat érzett mögötte, mint a kenet-öntő asszony tettében. Tartalmat érzett ennek a stöpszli vámosfőnöknek a fa tetején kucorgása mögött is, minden etiketlensége mellett és ezt nem hagyhatta szó nélkül. Jézus is abból a fából van faragva, amelyikből az. Semmit nem enged ki a kezéből, ha egyszer megkaparinthatta célja érdekében. Állhatatosságban nála sincs hiány. Főleg nála nincs. De figyeljük meg az eszközeit! Mi lenne a legönkéntelenebb reakciónk egy ilyen látvány esetén: Fővamos a fa tetején, amint ránk bámul? Mindegy, hogy ismerős vagy ismeretlen, hogy a körülállóktól kérdezzük meg, hogy kicsoda, vagy az isteni tudást vesszük elő, amikor nevében szólítjuk, ha sikerült visszafojtanunk a nevetést és összeszedtük magunkat, valami dörgedelmes szózat tolulhat csak ajkunkra. Ilyenformán: "No, te híres, fővamos! Nem szégyelled magad a fa tetején? Bújnál inkább a föld alá szégyenedben, minthogy oszlopszentet játszol! Tűnj el gyorsan és ölt szőrscuhát! Szórj hamut a fejedre, amíg jól megy dolgod! Nem tudod, hogy a gazdag nem mehet be az Isten Országába? Mit koslatsz ott? Siess, és add el a vagyonodat! Árát oszd szét a szegények között! Amíg ez nincs meg, szóba se állok veled. De tudom, hogy hiába pazarlom rád minden szavam. A gazdag ifjú egész életében a két kőtábla szerint élt, még utána is igényt érzett rá, hogy valamit tegyen az üdvössége érdekében, mégis eloldalgott, amikor a vagyonára tettem célzást. Hát akkor mit kezdenék veled, aki a hetedik parancs megszegésében oly jártasságra tettél szert, hogy már szegyenkezni sem tudsz. És egyenesen a fa tetejére ülsz". Így beszélne akármelyikünk az ifjú titánok

heveségével, de az Úr nem így beszélt. Ő nem a beskatulyázó, nem a lehengerlő stílus híve. A legbizalmasabb hangot üti meg, amit régi ismerősével szemben engedhet csak meg az ember. Ne felejtjük el a fa tetején ülő ember aligha kíván etikettszerű társalgást. Ha valami, épp az udvariasság feszélyezné őt leginkább ebben a helyzetben. Nos, Jézus majdnem, hogy szemtelen vele. Szívességet kér tőle, még hozzá sürgősen. Megszálló hadsereg élén szoktak ily foghegyről követelőzni a legyőzött nép tagjaival. Csakhogy a megszálló nem szólítja nevében a legyőzöttet és az ennek következtében korántsem érzi megtisztelésnek, hogy házába fogadhatja a győztest. Itt pedig éppen arról van szó, hogy Zakeus minden kelletlenség nélkül ugrik le a fűgefáról, rohan haza és készített helyet, ételt, amit csak tud, eszi kezét lábát, hogy kedvébe járjon a vendégnek és sugárzik a boldogságtól. A Mester lenyűgözte. A leghalványabb célzást sem tett arra, hogy nehezebbre esne az idegen uralmat kiszolgáló hazaárulók vezetőjének házába betenni a lábát, ellenkezőleg, ezekkel a szavakkal fejezi ki magát: "A te házában kell ma maradnom." Nem csak bekukkantanom, túlesnem ezen a kényes ügyön, hanem ottmaradnom. Zakeust úgy meghökkenettette ez a megszólítás, annyira elvette az eszét a siettetés, hogy neki magának sem jutott eszébe, mi is, ami a legfurcsább az egészben. Ott az a sok tisztes polgár, aki mind Izrael reménysége miatt nyomorog, ő pedig a megszálló csapatok árnyékában hízott meg az ő zsírjukon. S most a nép nagy prófétája őt részesítette előnyben velük szemben. Itt valami olyan óriási szakadék tátong, a tények és a követelmények rovata között, amit nem lehet betöltetlenül hagyni. Jézus nem azzal ébreszti bűnbánatra Zakeust, hogy rámutat nyomorúságára, letaglózza reális kicsinységének dokumentálásával, hanem azzal, hogy példát ad a maga nagyvonalúságából és egyúttal lehetőséget ad a házigazda nagyvonalúságának is. Főlemeli őt. Nem az szédíti el az embert leginkább, ha saját törpeségére hivatkoznak; azzal szemben inkább védekezni próbál. Azzal szemben sámlira áll, uborka- vagy fűgefára kapaszkodik. Az szédíti el, ha melléje állítanak egy obeliszket a Szent Péter-térről, vagy egy felhőkarcoló. Ha látja a nagyságos és reflektálni kénytelen. Főképp, ha még kicsapódik a felhőkarcoló liftajtaja és őt betesséklik; "hányadik emeletre kíván utazni?". Így hódította meg Zakeus szívét is a Krisztus. Lehet, hogy segítette őt a zúgolódók morgása is, akiknek sehogy se fért a bögyébe a krisztusi gesztus, mert ám jó, nem hozzájuk tért be - senki ne vádolja őket irigységgel - azért még nem szólnának, egyszerre csak egyhez térhet

be, nem ők azok az egy; Istenem, nyilván nem ismeri őket eléggé; hanem hogy pont szarva közt a tőgyét találta el... egy ilyen semmiházi választott ki... egy ilyen világszégénét... egész Jerikóból, az már önmagában sem hagyható szó nélkül. Nem beszélve arról, hogy a Mester nem is véletlenül hibázott rá, hanem a nevéen szólította. Tisztában kell, hogy legyen tehát azzal, miféle szemét emberrel van dolga. Jó, tisztában van vele, épp azért választotta ki, hogy megtérítse, mert a betegnek kell az orvos, nagy naivság ilyen megátalkodott csirkefogót megtéríteni próbálni - de ha még próbálná!... Hanem épp az a főbotrány, hogy nem is próbálja. Egyszerűen megtiszteli a látogatásával! Kitünteti és szóba sem hozza a megtérést, célzást sem tesz ennek a gazembernek a viselt dolgaira. Úgy eszeget, iszogat nála, mint régi jó ismerősnél, mint kebelbarátjánál, mintha semmi elintéznivalójuk ne lenne egymással. Mintha nem is róla mondta volna János, hogy szórólappal kezében kitakarítja szérűjét, csak a tiszta búzát gyűjti csűrűbe, a pelyvát azt nem. Azt olthatatlan tűzben elégeti (L 3,17). De nemhogy elégetésről, még csak lapátravételről sincs szó. Bizalmaskodnak, mint akiknek semmi tennivalójuk. Lehet, hogy az efféle fortyogás is hozzájárult Zakeus töprengéséhez: mivel járhatna még kedvében a vendégének, mit kellene még tennie, nem kellen-e még valamit elrendeznie, de mindenesetre nagyon élénken hathatott rá az, hogy Jézus eleresztette a füle mellett ezeket a minden jogos alapot ugyancsak ízig-vérig tartalmazó morgásokat. Lehet, hogy nem hallja őket. De biztos, hogy eszébe jutnak, biztos, hogy eszébe kell ilyesminek jutnia. Miért nem mondja ki őket? Miért oly önfeledt, oly otthonos, oly fesztelen, mintha nem is puskaporos levegőben csóválna fáklyákat, amikor ilyen hangok között az ő házában eddegél? Mire várhat a Názáreti? És Zakeus állhatatos töprengés után rádöbben arra, hogy Jézus állhatatos hallgatása a kettejük között tátongó szakadékról az ő lépését provokálja. Jézus tett már egy lépést, nem is kicsit! Ő elfogadta ezt a lépést, de most rajta a sor. Most ő következik. Igen, a tapasztalt üzletember érzékével felméri, most neki kell lépnie. És lép! A Mester elé lép és továbbra is sugárzó arccal, egyáltalán nem vérző szívvel kijelenti, hogy annak a vagyonkának, amit évek hosszú során fillérről-fillérré gyűjtött össze, annak a felét olyanoknak adja, akiknek a sors nem osztotta olyan bőven a szerencsét, mint neki. De ekkor észbe kap; nem annyira a szerencsén múltott az, mint inkább a saját ravaszságán. Nem nagylelkűsködhet, amíg nem hozza rendbe a szénáját. Folytatja tehát az erős fogadást, melybe már némi

gyónás is vegyül. Ha megcsaltam valakit, négyszeresen adom meg neki! Az evangélium porondjáról ezzel az ígérettel tűnik el Zakeus.

Mégis, milyen alapon állítom én őt ide magunk elé, mint az állhatatosság példaképét? Nem a legjobb példája ő a tegnap annyira elítélt ünnepi jócselekedetek végrehajtójának? Nem, az Úr szavai legalább is kizárják annak az eshetőségét, hogy Zakeusnál pillanatnyi fellángolásról lehessen beszélni. "Az Emberfia azért jött, hogy felkutassa és megmentse az elvesztettet."

Isteni mindentudásával nehezen egyeztethető össze, hogy a maga üdvösségre vezető munkájának dokumentálására épp egy olyan egyént válasszon ki, aki holnap faképnél hagyja Őt... Hogy Ábrahám fiának nevezi, az vámost meg nem illető megtisztelő cím ugyan, de még csak annyi, hogy hivatása az üdvözülés. Hanem az a konkretizálás, hogy "Ma üdvösség köszöntött e házra", ez végképp nem vonatkozhat egy szalmaláng-megtérésre. Mikor az üldözések idején is csak annak az üdvösségét meri garantálni, aki állhatatos marad mindvégig (Mt 10,22). Jézus kijelentése az alap arra a - tudomásom szerint - Fila-féle gondolat kísérletre, melyben az evangélium becsukása után elbeszélgetünk Zakeussal.

"Mondd, Zakeus, te a természet mostohagyereke! Nem volt elég neked, hogy centiméterben oly kevésre vitted? Eddig úgy ismertünk, mint akinek helyén van az esze. Mint akit nem lehet a szív korlátolt hangjaival befolyásolni. Zakeus! Eladtad hazádat, az ország reményét, eladtad a honfitársaid megbecsülését, eladtad a saját becsületedet. Elszegődtél az idegeneknél atyafiaid sanyargatójává. Csak a pénz volt a célod, de azt legalább elérted. Semmid sincs, csak a pénzed. Mondd, nem csináltál ma visszavonhatatlanul rossz boltot? Gondold meg! Ha valamit elérhetsz még, azt csak a pénzeddel érheted el. Neked aztán szívességet senki nem tesz. Affelől egészen biztos lehetsz. Aki nem vámos, azért utál, mert a zsírján híztál. Aki vámos, azért utál, mert a főnöke...voltál. Igen, barátom, csak voltál, mert mától a fél vagyonodból vagy kénytelen négyszeres kárpótlással ellátni azokat, akiket évek hosszú sora alatt becsaptál. Ezt ígérted. Mennyi mesterkedésre volt szükséged, hogy összehozd ezt a kis motyót. És tessék... a Názáreti szép szeméért ki az egészet az ablakon. Gondolod, hogy ezek után fővamos maradhatsz? Ugye, hogy nem. Na, látod, mondom én neked, hogy hallatlanul rossz boltot csináltál. Egy valamid volt, a pénzed, azt is elvesztetted. Semmid

sincs. Földönfutó vagy. Rajtad röhög egész Jerikó." És hiába beszélnek így. Zakeus csak a vállát vonogatná és mosolyogva azt mondaná,

célzást sem téve a négyszeresen kárpótoltak esetleg felé hajló jóindulatára -, hogy "Komám, te semmit sem értesz az egészből. Soha életemben nem voltam olyan biztos benne, hogy jó boltot csináltam, mint ma. Bár mindig ilyen bolton járt volna az eszem!" Nézzünk magunkba, testvérek, hányszor csináltunk mi már ilyen jó boltot? Leri rólunk az egzisztenciára menő krisztusi boltok állhatatos csinálásának zakeusi öröme?

Uram! Látom, hogy az állhatatosság nem küszöbölhető ki az utánad való elindulás mögül. Látom, hogy a megtérés és a megmaradás korrelatíván adnak csak ki egy keresztény életet. Látom, hogy meglátásaim rendkívül kezdeti stádiumai annak, hogy tanítványodnak érezhessem magam. Az pedig, hogy te oly tapintatosan kezelsz engem, oly szelíden döngeted lelkem kapuit, mint Zakeusét, korántsem jogosít fel arra, hogy ezért azután oda se bagózzak ezekre a döngetésekre és megelégedjem a látással utad járása nélkül...Félek, hogy így előbb-utóbb rám is vonatkozni kezd, amit a korodbeli farizeusok orra alá döngöltél: mivel azt mondjátok látunk... nincs mentség bűneitekre.

Az állhatatosság is, mint minden más érték, keskeny útként vezet az életre. Nemcsak ezen lehet járni, de csak ezen lehet célba érni. Van út alatta, van fölötte, van tőle jobbra, van tőle balra. Szép utak, széles utak, de mind egyenértékűek a szakadékba pottyanással. És zseniális az ember. Oly csodás képessége van arra, hogy az összes mellékvágányt kipróbálja, sőt, egyszerre több utat is megjárjon, hogy az fantasztikus. Tegnap arról panaszkodtam neked, Uram, hogy az állhatatosság keskeny ösvényével szemben futó úton vagyok. Állhatatlansággal, kapkodással forgácsolom szét időmet, mint akinek kustilicája van és nem tudok megülni a fenekemen, hogy leülepedjen lelkem fenekén mindaz, amit Tőled tanulhatok. Ma meg épp az aggaszt, hogy makacsul hajhászom az eredményt, ajtóstól rontok a házba, éppen mert nem ismerlek eléggé, éppen mert nem ivódott még velőmbé a Te tapintatos pedagógiád. Te örömhírt hirdettél és a vámosok asztalánál lakomáztál. Én meg dübörgő igazságaidat puffogtatom el értetlen szemsugarak kereszttüzeiben. Jaj, de hamar kész vagyok lerázni a port lábamról ott is, ahol az én ügyetlenségem, az én fafejűségem az oka annak, hogy nem kel ki a mag. Mert van útszél-lélek, akire hiába

hullik az Isten ígéje; Te tudod a legjobban, hogy van; vannak ebek, akik elé nem is szabad odavetni a szent edelt, vannak sertések, akiket csak felbőszítenek Isten Országának drágagyöngyei, de nekem nem szabad elhamarkodnom a bizonyítványosztást. Én nem nevezhetek felszánthatatlannak egyetlen talajt sem, amíg kemény állhatatossággal neki nem eresztettem a talajpuhítás különböző gépeit. Amíg a jóindulatomról, a barátságomról napnál világosabb bizonyítékokkal nem szolgáltam a számára. Ez a Te fővámost is megpuhító módszered. Ez, ami nélkül semmiféle gyümölcstermésről nem ábrándozhatunk. Ez az, amire vonatkozik a próféta szava, "a megroppant nádat nem törí el, a füstölgő mécsbelet nem oltja ki". Látom én, hogy erre a tapintatra szert kell tennem. Tudom én, hogy le kell vetköznöm a szemellenzős önféjűséget, amellyel hajlamos vagyok keresztülgázolni mindenben, és szeretném is levetközni. Nagyon szeretnék olyan szelíddé és alacsony szívűvé válni, amilyen Te vagy. Nagyon szeretném egyszerre elsajátítani a szilárd elvhűséget és a megértő tapintatot. Nagyon szeretnék Rád hasonlítani és nagyon tudom, hogy ez nem megy máról-holnapra. Zakeus lépése döntő lépés volt, de azt ugyanakkora energiabefektetést igénylő további lépéseknek kellett követni. Nem elég egy oldalról faragni magamat, hanem mindig ott kell faragni, ahol a legtöbb a kiálló bütyök, a legbántóbb a másokat sértő él. Van, akinek a szavai a sértők, van, akinek a hallgatása. Van, aki a tekintetével tudja felfalni azt, aki neki épp nem tetszik, a másik épp csak a nevető izmait nem fékezi a kellő pillanatban. Egy harmadik csapkod is hozzá. Van, aki gúnyolódik, van, aki sérteget is. Van, aki személyeskedik. Egy másik csak ravasz célzásokat tesz és túlzott udvariasságával pörköl oda. Melyik hibától merném magam mentesnek mondani? Nem olyan fegyvereket használok ilyenkor, amelyek épp ősi Ellenséged malmára hajtják a vizet? Nem lelkemre kötötted-e, hogy az egymás iránti szeretet legyen társulatod emblémája? Nos, Uram, nem akarok megállni a sóhajtozásnál. Konkrét terveket szeretnék készíteni, és azokat keményen bevasalni magamon.

Az esztergomi bazilika felszentelésének évfordulója van. Amilyen áhítattal lép a jámbor hívó a templom csendjébe, oly tapintattal akarok én is